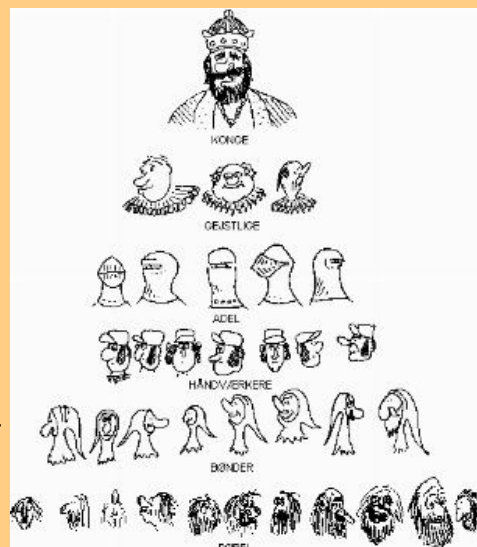

Samfundets opbygning i middelalderen

I middelalderen var samfundet klassesdelt—meget mere, end det er i dag. Der var en tydelig hierarkisk opbygning, og var man født bonde, forblev man oftest bonde. Der var meget ringe chancer for at klatre op ad den sociale rangstige i middelalderen. For at I bedre kan leve jer ind i middealderens verden og forstå de mennesker, der levede dengang, vil de forskellige samfundsklasser blive beskrevet nedenfor. Hvis I er heldige, bliver I adelige og herremænd. Hvis I er lidt mere uheldige, kan I ende som tigge eller natmænd. I dette materiale er kirkens folk lidt udenfor klasse. Man kan sige, at præster, munke og nonner havde en særlig status og funktion i samfundet, som ikke uden videre passer ind i en bestemt klasse. Selvom man var tiggermunk, var man f.eks. slet ikke at sammenligne med en rigtig tigger....

Klasse 0: Tiggere, rakkere, skøger, mordere, natmænd (skraldemænd/lokumstømmere), landevejsrøvere, div. småkriminelle, spedalske, handicappede, daglejere. Denne klasse består af samfundets bærm; udstødte, kriminelle og syge. Tilhører man denne klasse, har man sjældent noget egentligt sted at bo, og man sover i skoven, i høstakke, i lader eller hvor man nu ellers kan finde en plads for natten.

Som medlem af klasse 0 er man under alle og må derfor konstant finde sig i at blive jagtet væk, spyttet på og råbt ad. Der er ofte et meget strengt hierarki inden for klassen, f.eks. anser tyve sig for at være over skøger, som igen anser sig for at være over natmænd. De syge og handicappede findes på absolut nederste trin på rangstigen.

Medlemmer af klasse 0 har aldrig modtaget nogen form for uddannelse og kan derfor heller ikke læse og skrive. De har ingen rigtige finansielle midler, og hvis et medlem af klasse 0 har penge, er det som regel ikke mere, end man kan overleve for i et par dage. Mange medlemmer af klasse 0 får ofte ikke løn men arbejder udelukkende for kost og logi og spiser, hvad man kan få - og skylder det ned med rigelige mængder surt øl og brændevin.

Klasse 1: Fæstebønder, håndværkervende, omrejsende lejesoldater, professionelle kriminelle, bissekræmmere (omrejsende kræmmere), gøglere/barder, jægere, køkkenpiger, karle osv. Denne klasse er langt mere varieret end klasse 0 og består af folk, som uden at eje noget videre kan leve et nogenlunde rimeligt liv. Klassens medlemmer har sjældent eget hjem, men mange af dem har et fast sted at bo, f.eks. hos deres arbejdsgiver.

Som medlem af klasse 1 er man en mere accepteret del af samfundet (med undtagelse af kriminelle og lejesoldater), men man er stadig langt nede på den sociale rangstige.

Uddannelsesniveauet i klasse 1 er også meget begrænset. De fleste kan tælle, nogle kan regne, men de færreste kan læse og skrive.

Økonomisk står medlemmer af klasse 1 ikke meget stærkere end medlemmer af klasse 0. De tjener måske en smule mere, men der er stadig ikke penge til opsparing. Alt går til livets opretholdelse, og langt hen ad vejen spiser man, hvad man kan få.

Klasse 2: Selvejende bønder, selvstændige håndværkere (herunder syersker), soldater med fast ansættelse (f.eks. hos en adelig, borgherre eller kongen), småhandlende/købmænd med egen bod, skovfogeder, kroejere, munke/nonner, digtere/skjalde/skuespillere, bartskærere (barber/læge/kirurg), pager/tjenere/væbnere osv.

Denne klasse kan ses som en slags overbygning til klasse 1; det er stort set de samme mennesker, som bare har haft lidt mere held i livet eller har formået at klatre et trin op ad rangstigen. Mange medlemmer af klasse 2 har fast ejendom, enten i form af en lille gård eller en handelsbod med tilhørende hus; ikke noget stort og prangende, men dog et hjem.

Medlemmer af klasse 2 tilhører samfundets midte og er langt den største klasse, og uddannelsesniveauet er højere end hos klasse 1; alle kan tælle, de fleste regne, og nogle kan endda læse og skrive (men langt fra alle).

Økonomisk står klasse 2 en del bedre end klasse 1; man har penge nok til at kunne opretholde et rimeligt liv med eget hus og evt. en enkelt eller to ansatte (f.eks. håndværkervende, køkkenpiger og karle). Men der er sjældent penge til opsparing, og luksusvarer har man ikke råd til. Maden er mere varieret hos klasse 2, men det er stadig begrænset, hvad man har råd til at sætte tænderne i.

Klasse 3: Storbønder, håndværksmestre, officerer, storkøbmænd, lokale embedsmænd/fogeder/borgmestre, den laveste landadel/riddere (Æ'vapn - gammeldansk for våbenfør), præster, læger, astronomer, alkymister, osv.

Denne klasse er den lokale overklasse, og mange er født som medlemmer af denne klasse (f.eks. landadelen). Langt de fleste medlemmer af klasse 3 har fast ejendom i form af gård, hus eller forretning, og boligen er som regel større og af bedre kvalitet end dem tilhørende klasse 2.

Medlemmerne af klasse 3 er meget klassebevidste og fører sig frem med stor autoritet lokalt, og de vil under ingen omstændigheder have noget med medlemmer af klasse 0 at gøre. Medlemmer af klasse 3 forstår at markere deres position over for folk, som er under dem og vise den korrekte ærbødighed over for folk, som er over dem. Klasse 3's økonomiske situation varierer efter funktion i samfundet, men man tjener en del mere end de foregående klasser. Der er råd til en del luksusvarer, til tider endda importerede. Til hverdag er menukortet mere ordinært, men på ingen måde den grove bondekost, som medlemmer af klasse 2 må nøjes med til daglig. Oftest er det sådan, at det udelukkende er denne klasse og de klasser, som er over den, som har ret til at gå på jagt på egne eller kongens jorder. Hvis lavere klasser bryder denne regel og driver jagt uden tilladelse, betragtes det som krybskytteri.

Klasse 4: Godsejere/lensmænd, højtstående officerer, skibsredere, regionale embedsmænd/amtmand/dommere, den mellemste adel (junkere, grever osv.), biskopper, osv.

Dette er den regionale overklasse og ligner klasse 3. Alt er bare større, bedre, dyrere og mere raffineret. Medlemmer af klasse 4 har stadig, i modsætning til klasse 5 og 6, en vis kontakt til de jævne klasser, men i et begrænset omfang - og ikke lavere end klasse 2. Langt de fleste medlemmer af klassen har på en eller anden måde en adelstitel og ejer betydelige mængder fast ejendom, hvad enten det drejer sig om jord, skibe eller forretninger. Medlemmer af klasse 4 bor rigt og prangende, i store byhuse, storgårde/godser eller på slotte og i borge.

Medlemmer af klasse 4 er ofte født til deres position i samfundet og har fået deres klassebevidsthed indpodet fra barnsben. Derfor er de oftest stolte, lettere affekterede og opfører sig køligt og nedladende overfor folk, som er under dem - og næsten uudholdeligt bukkende og skrabende overfor folk, som er over dem.

Medlemmer af klasse 4 har modtaget en bred og raffineret uddannelse, og det vil være uhørt, hvis et medlem af klasse 4 ikke kan tælle, regne, læse, skrive, tale fremmedsprog og ofte latin.

Klasse 5: Øverste officerer, nationale embedsmænd/ministre/kongens personlige rådgivere, den højeste adel (baroner, fyrster osv.), ærkebiskoppen, perifere medlemmer af kongefamilien osv.

Denne klasse er den nationale overklasse og består af samfundets ledende poster og overgås kun af kongen og kongefamilien selv. Medlemmerne af klasse 5 virker ofte som medlemmerne af klasse 4's overordnede. Det er stort set en umulighed at være en del af klasse 5 uden mindst at være født ind i klasse 4, og stort set alle medlemmer af klasse 5 har en adels-titel. Medlemmerne af denne klasse har næsten ingen kontakt til lavere klasser end klasse 4 - og har heller ingen intentioner om på nogen måde at mænge sig med "pøbelen". Medlemmer af klasse 5 er et sjældent syn i offentligheden, og man får sjældent set andet end et glimt af et ansigt bag gardinet i den prægtige karet, som suser forbi i fuld fart. Medlemmer af klasse 5 ejer store mængder fast ejendom, ofte flere godser/slotte/borge, hele landsdele og mange forretninger, skibe og store byhuse.

Medlemmer af klasse 5 tilhører samfundets absolutte elite og har derfor også de bedste uddannelser; alle kan tælle, regne, læse, skrive, tale et eller flere fremmedsprog, og langt de fleste vil kunne tale latin.

Klasse 6: Kongen og hans nærmeste familie

Over kongen står kun Gud. Sådan var det i middelalderen, og kongen og hans familie opfører sig derefter; at beskrive den overdrevne og dekadente luksus middelalderens konger levede i, set i forhold til de lavere klasser, er vanskeligt. Kongen og hans familie har adgang til det bedste og dyreste af alt, hvilket de i høj grad udnytter. Kongen og hans familie ses kun ved særlige lejligheder i offentligheden og kun som en fjern skikkelse på en tribune, i en bærestol eller en karet. Ofte har kongen og hans familie deres egne veje, som kun de og deres følge må bruge. Kongens ord er lov! Som oftest er kongen født til sin titel og er opdraget som en konge.

Det er utænkeligt at kongen og hans familie har kontakt med medlemmer af klasser lavere end 4 og 5, og hvis de skulle have det, vil det altid være uofficielt for ikke at skabe skandale. Kongen ejer det land, han regerer og behandler sit land som sin egen husholdning. Det er oftest også kongen, som er den største enkelte besidder af fast ejendom, og selvom det kan hænde, at enkelte medlemmer af klasse 5 ejer mere, så vil det udelukkende være på kongens nåde. Kongen og kongefamilien har mange besiddelser, oftest slotte og borge over hele landet, som de flytter rundt imellem, enten for deres fornøjelses skyld eller i administrativt øjemed.